

IERNAREA POPULAȚIILOR DE PĂSĂRI PE DUNĂRE, ÎNTRE LOCALITĂȚILE BAZIAȘ-ORȘOVA-TURNU SEVERIN, 1996-2005

THE WINTERING OF BIRDS POPULATIONS ON THE DABUBE BETWEEN THE LOCALITIES BAZIAȘ-ORȘOVA-DROBETA TURNU SEVERIN, DURING THE PERIOD 1996-2004

ANDREI KISS

Absract

The Danube is a continuously wet area with a rich and specific biodiversity, of which the aquatic bird populations are an integral part. The Danube's investigated segment constitutes a part of the Porțile de Fier (The Iron Gates) Natural Park, occupying a surface of 115,655.80 hectares. From a territorial administration point of view, the involved area is part of the Caraș-Severin and Mehedinți districts. The number of nestling bird populations may be said as relatively small, both as a matter of species and specimens. Nonetheless, the hiemal period is much more distinctive, when one finds of presence of a large number of species, and, especially, of specimens.

In view of the fact that the species encountered here are nestling in central, eastern and northern Europe-sometimes even in the tundra, by way of data that resulted from censuses, one could appreciate the status and dynamics of the populations in Europe, both quantitatively and qualitatively for the given year.

Key words: *aquatic bird populations, wintering, Porțile de Fier Natural Park*

Cuvinte cheie: *avifauna acvatică, iernare, Parcul Natural Portile de Fier*

INTRODUCERE

Dunărea oferă condițiile întrunite de zonele umede permanentă cu o biodiversitate bogată și specifică. Din această biodiversitate fac parte integrantă și populațiile păsărilor acvatice. În zona cercetată Dunărea face parte din Parcul Natural Porțile de Fier, care se întinde pe o suprafață de 115.655,80 ha. Administrativ zona se întinde în județele Caraș-Severin și Mehedinți.

Numărul populațiilor de păsări cuibăritoare poate fi caracterizată relativ redusă, atât sub aspectul numărului de specii cât și a indivizilor. Cu atât mai deosebită este perioada ecologică hiemală, când se constată prezența unui număr mare de specii, dar în special al unui număr considerabil de indivizi.

Având în vedere că speciile observate aici (KISS A., 1997) sunt cuibăritoare în Europa Centrală, Estică și Nordică, uneori chiar în tundră, prin datele obținute cu ocazia recensămintelor s-a putut aprecia starea și dinamica populațiilor din Europa, atât sub aspectul cantitativ, cât și calitativ, raportată la anul respectiv. Totodată, aceste date completează organic bazele de date privind păsările acvatice, date ce se reinprospătează anual, cu ocazia recensămintelor de iarnă, prin observațiile sincrone. În ultimii 4 ani observațiile au fost efectuate în cadrul proiectului „Conservarea și managementul habitatelor”, LIFE 00/NAT/RO/, coordonat de Universitatea din București, Centrul de Cercetare a mediului și Efectuarea Studiilor de Impact, sub conducerea d-nei prof. univ. dr. Maria Pătrosescu.

Dunărea, în special în această zonă de cca.170 km, a devenit principalul loc de iernare și de staționare în timpul migrațiilor. Acest lucru se datorează faptului, că apa Dunării nu îngheață în întregime niciodată; clima zonei este relativ blândă în sezonul rece; viteza apei, cantitatea și calitatea hranei este suficientă și specifică fiecărei specii în parte ș.a. Acest complex de factori ecologici influențează pozitiv formarea, menținerea și staționarea grupurilor de iernare ale păsărilor acvatice.

METODA DE LUCRU

Populațiile păsărilor acvatice ce ierneză pe Dunăre au fost observate de noi, în mod regulat din anul 1990. În prezenta lucrare prezentăm datele obținute între anii 1996-2005 (Tabel 1), socotind, că acești ani au fost cei mai semnificativi din punctul de vedere al tematicii. Deplasările noastre pe teren s-au desfășurat în: 11-16 martie 1996, 6 zile; 22-27.februarie 1997, 6 zile; 18-21 februarie 1998, 4 zile; 23-26 februarie 1999, 4 zile; 15-21 ianuarie 2000, 6 zile; 12-17 ianuarie 2001, 6 zile; 23-26 ianuarie 2002, 4 zile; 21-24 ianuarie 2003, 4 zile, 27-30 februarie 2004, 4 zile și 17-21 ianuarie 2005, 5 zile.

Observarea păsărilor s-a făcut staționar, în sezonul ecologic hiemal și prevernal, cu ajutorul binocului și a lunetei, de pe malul stând al Dunării. Localizarea păsărilor, individuale și a grupurilor, a fost posibilă prin corelarea poziției acestora pe apă cu punctul kilometric de pe mal, indicat de kilometrajul mașinii. Astfel revărsarea Nerei în Dunăre, în amonte de Baziaș, a fost socotită de noi, în mod arbitrar, kilometru 0. Am căutat ca observațiile să fie efectuate în zilele senine, cu o vizibilitate potrivită, deși atât din această privință, cât și a temperaturii aerului perioadele de observare diferă destul de mult.

Tabel 1. Situația populațiilor păsărilor acvatice ce ierneză pe Dunăre, între anii 1996-2005.

Nr. crt.	Denumirea speciei	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
1	<i>Gavia stellata</i>			1		1					
2	<i>Gavia arctica</i>		2		2		1				2
3	<i>Podiceps ruficollis</i>	56	67	46	113	82	52	43	36	17	60
4	<i>Podiceps nigricollis</i>	17	6		21	25	8		24		10
5	<i>Podiceps griseigena</i>	4	6	10	8	8	5	5	16		10
6	<i>Podiceps cristatus</i>	54	34	25	19	32	8	23	12	17	34
7	<i>Phalacrocorax carbo</i>	63	92	122	107	87	63	100	154	95	320
8	<i>Phalacrocorax pygmaeus</i>	12	54	73	58	201	184	49	254	445	296
9	<i>Botaurus stellaris</i>		1	1							
10	<i>Egretta alba</i>	5	9	13		6	2		10	26	15
11	<i>Egretta garzetta</i>	4		3		4					
12	<i>Ardea cinerea</i>	39	26	12	18	16	10	3	13	21	20
13	<i>Ardea purpurea</i>		1								
14	<i>Branta ruficollis</i>			2							
15	<i>Anser albifrons</i>		29	13	2			48	1		2
16	<i>Anser erythropus</i>		1								
17	<i>Anser fabalis</i>		38		4	42			54		2
18	<i>Cygnus olor</i>		6	5			4	7	35		
19	<i>Tadorna ferruginea</i>		1	1							1
20	<i>Tadorna tadorna</i>	13	4	9		2					
21	<i>Anas platyrhynchos</i>	1042	819	1034	178	977	633	1778	1628	412	5563
22	<i>Anas crecca</i>	323	285	117	91	89	300		100	100	350
23	<i>Anas strepera</i>		16		87					2	
24	<i>Anas penelope</i>	552	188	360			80		285		220
25	<i>Anas acuta</i>	26	42	19		35					30
26	<i>Anas querquedula</i>	2450	818	640		1490					
27	<i>Anas clypeata</i>	62	27			54	4				
28	<i>Aythya ferina</i>	2111 1	19630	9880	31482	10970	10793	7000	41286	7449	19500
29	<i>Aythya nyroca</i>	846	560	87		217	156			67	489
30	<i>Aythya fuligula</i>	4285	5700	3367	2805	3125	2010	629	811	3578	5959
31	<i>Aythya marila</i>	2		9	204						
32	<i>Melanitta fusca</i>	3	2		2			2			
33	<i>Melanitta nigra</i>		1		5						
34	<i>Clangula hyemalis</i>	2	4			2					
35	<i>Bucephala clangula</i>	298	877	521	906	532	360	390	1090	210	984
36	<i>Somateria molissima</i>		4					4		2	1
37	<i>Mergus albellus</i>	14	188	97	88	312	30	127	156	2237	1500
38	<i>Mergus merganser</i>	14	10	18	5	2	12	23	11	19	21
38	<i>Mergus serrator</i>		2	6		4					2
40	<i>Gallinula chloropus</i>	7		4		3				10	10
41	<i>Fulica atra</i>	3779	5230	3900	1226	2879	3833	3503	3426	7350	11877
42	<i>Vanellus vanellus</i>	150	8								
43	<i>Tringa totanus</i>	16									
44	<i>Limosa limosa</i>	11									
45	<i>Larus ridibundus</i>	1801	955	280	398	218	209	819	446	181	843
46	<i>Larus fuscus</i>	1		1							
47	<i>Larus caninus</i>		2			4					
48	<i>Larus argentatus</i>	15	16	20	7	92	28	130	208	22	28
49	<i>Rallus aquaticus</i>			1					1		
50	<i>Haliaeetus albicilla</i>		2	1	1		4	2		1	2

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Dunărea este principalul loc de iernare al populațiilor păsărilor acvatice, atrăgând în sezonul rece peste 50 de specii cu precădere din zonele Europei Centrale, Estice și Nordice. Cele mai frecvente specii ce se pot observa aici au fost: *Aythya ferina*, *Aythya fuligula*, *Fulica atra*, *Mergus albellus*, *Anas platyrhynchos*, *Bucephala clangula*, *Phalacrocorax pygmaeus*, *Phalacrocorax carbo*, *Larus ridibundus*, *Podiceps ruficollis* ș.a. În strânsă corelare cu condițiile meteorologice am constatat, că păsările acvatice pot sosi în zona cercetată mai devreme sau mai târziu. Decalajul între ani poate să fie chiar o lună. Rapiditatea instalării iernii în cartierele de cuibărit, în special din nordul Europei, „împinge” păsările spre sud. În prima fază ele se dispersează pe zonele umede continentale, râuri mari, eleștee, baraje, acumulări, mlaștini iar după înghețarea acestora pleacă mai spre sud ajungând la Dunăre. Unele specii își continuă drumul spre sud, iar cele rămase pe Dunăre se instalează în diferite porțiuni în funcție de viteza apei, existența valurilor, puterea vântului, lățimea albiei, existența vegetației pe mal și în funcție de calitatea, cantitatea hranei și de intensitatea deranjului antropic. Față de aceste condiții ecologice unele specii s-au dovedit a fi chiar pretențioase. Așadar speciile de *Gavia*, *Podiceps*, *Mergus*, *Somateria*, *Melanitta*, *Clangula* preferă zonele de amonte ale porțiunii cercetate, se pot întâlni de la Baziaș până aproape de Divici. Celelalte specii sunt mai puțin pretențioase, lipsesc doar acolo unde Dunărea este relativ îngustă, unde se consolidează malurile și unde deranjul antropogen este intens. La Orșova, de regulă, toate speciile pot fi reprezentate, în număr mai puțin, în special cele nordice. În cazul precipitațiilor abundente viiturile de pe versanți antrenează în Dunăre cantități însemnate de deșeuri (flacoane de plastic, resturi vegetale), care ocupă, parțial sau total, suprafața lacului din Orșova. Așa s-a întâmplat și în 2004, când întreaga suprafață a lacului a fost plină cu aceste deșeuri. În aceste situații, de limită, desigur păsările lipsesc. După Orșova numărul speciilor și indivizilor scade vertiginos, pe anumite porțiuni se pot întâlni doar grupuri mici, fapt ce ne a determinat să abandonăm cercetarea porțiunii Orșova-Turnu Severin din anul 2000 și până în prezent.

În funcție de temperatura aerului și a apei, de cantității și calității hranei disponibile, dar și de frecvența și intensitatea deranjului antropogen păsările pot staționa aici timp de 3-4 luni calendaristice, în grupuri mai mici (până la 5-10 indivizi) sau mai mari (5-10 mii de indivizi). Începând din anul 2000 am constatat o creștere lentă a temperaturii zilnice, la ora prânzului, de exemplu: la 12.01.2001 au fost 8 C°; la 23.01.2002 au fost 10 C°; la 27.02.2004 au fost peste 10 C°; la 21.01.2005 au fost 9 C°. Temperaturile mai înalte favorizează dispersarea indivizilor în grupuri mai mici.

Zona Pojejena-Divici-Susca formează o excepție în porțiunea cercetată de către noi, datorită faptului că aici s-au format zone lagunare, delimitate cu vegetație abundentă de stuf, papură, șovar, sălcii și răchită. Aceste perimetre s-au format în urma inundării terenurilor agricole comunale după construirea barajului Porțile de Fier. Concentrarea păsărilor în perioada de iarnă dar și existența a numeroșelor specii cuibăritoare ne îndeamnă la cercetări mai amănunțite privind populațiile de păsări acvatice și interrelațiile acestora cu elementele habitatului umed. În aceeași situație se află și zona revărsării Nerei în Dunăre precum și insula Calinovăț, în amonte de zona menționată. Dacă în evidențele ornitologilor și a protecției naturii europene Acumularea Porțile de Fier a figurat ca Arie de Importanță Avifaunistică nr. 053, acum, după dobândirea statutului de Parc Natural Porțile de Fier, aceste zone vor trebui reanalizate și cercetate permanent sub aspectul prezenței speciilor și a numărului de indivizi. Ele sunt vitale pentru o serie de specii, în special pentru cele cuibăritoare, ca *Aythya nyroca*, *Ardea purpurea*, *Egretta alba*, *Egretta garzetta*, *Phalacrocorax pygmaeus*, *Botaurus stellaris*, *Ixobrychus minutus*, *Gallinula chloropus*, *Fulica atra* etc.

CONCLUZII

Conservarea acestor habitate umede, ca părți de excepție ale întregului habitat umed al Dunării, și biodiversitatea acestora este o obligație, care va trebui coordonată de administrația parcului natural.

Acest lucru se va putea analiza prin efectuarea cercetării permanente și monitorizarea populațiilor de păsări și interrelațiilor acestora cu habitatele lor specifice.

Totodată rezultatele cercetărilor vor trebui utilizate în procesul educării permanente a populației autohtone, studenților precum și a turiștilor.

BIBLIOGRAFIE

KISS A. 1997. *Observații ornitologice pe Dunărea de Jos*. Lucr. simp. Arie de Importanță Avifaunistică din România. Publicațiile S.O.R. 3: 16-18. Cluj Napoca.

Andrei Kiss - Muzeul Banatului Timișoara
Piața Huniade, nr. 1, RO-300002, România
andraskiss2000@yahoo.co.uk